

HET IS **OKÉ** OM
KWAAD TE ZIJN
OP HET KAPITALISME
BERNIE SANDERS

bot uitgevers

**HET IS OKÉ OM
KWAAD TE ZIJN
OP HET KAPITALISME
BERNIE SANDERS
MET JOHN NICHOLS**

Eerste druk, oktober 2023

© 2023 Bernie Sanders

© 2023 Nederlandse vertaling Manon Verhagen

Oorspronkelijke titel: *It's OK to be angry about capitalism*

Oorspronkelijke uitgever: Crown, an imprint of the Crown Publishing Group, a division of Penguin Random House LLC

Deze uitgave kwam tot stand dankzij bemiddeling van Sebes & Bisseling Literary Agency te Amsterdam.

Omslagontwerp: MarkMyWork

Typografie binnenwerk: Michiel Niesen

Productiebegeleiding: Tim Beijer

NUR 740

ISBN 978 90 8330 058 0

Ik draag dit boek op aan Jane O'Meara Sanders, die al meer dan veertig jaar aan mijn zijde staat als mijn vrouw, collega en beste kameraad. Ik wil ook mijn broer Larry bedanken, die toen wij jong waren nieuwe werelden voor mij opende en die voor mij een mentor blijft.

Ik draag dit boek verder op aan mijn fantastische kinderen Levi, Heather, Carina en Dave, en aan mijn kleinkinderen Sunnee, Cole, Ryleigh, Grayson, Ella, Tess en Dylan. Ik weet zeker dat zij en hun generaties zullen helpen in het creëren van een betere wereld.

Inhoud

- INLEIDING: KAPITALISME IS HET PROBLEEM 9
- 1 NIET IK, WIJ 25
De campagne van 2020 en het gevecht voor de transformatie van ons land
- 2 HET TEGEN TRUMP OPNEMEN 53
De strijd van onze progressieve beweging om de gevaarlijkste president in de Amerikaanse geschiedenis te verslaan
- 3 DE STRIJD OM 'BUILD BACK BETTER' 85
Waarom vinden Democraten het zo moeilijk om zich aan de belofte van transformationele verandering te houden?
- 4 MILJARDAIRS ZOULDEN NIET MOGEN BESTAAN 123
Alleen door het beëindigen van de Amerikaanse oligarchie kunnen we de belofte van Amerika realiseren
- 5 HEBZUCHT IN DE GEZONDHEIDSZORG BEËINDIGEN 155
Gezondheidszorg is een mensenrecht, geen privilege

- 6 AAN WELKE KANT STA JIJ? 191
*Voor de werkende klasse kiezen in een tijdperk van dodelijke
ongelijkheid*
- 7 VECHTEN VOOR ONZE ECONOMISCHE TOEKOMST 235
*Werknemers, niet CEO's, moeten de toekomst van werk
bepalen*
- 8 LEID BURGERS OP, GEEN ROBOTS 263
*Kinderen moeten leren nadenken, niet opgeleid worden als
radertjes in de machine*
- 9 DE MEDIA ONDERMIJNEN DE DEMOCRATIE 287
*Politieke hervorming vereist alternatieven voor een winst-
gericht mediasysteem dat het debat verzwakt*
- 10 DIT IS EEN KLASSENSTRIJD. HET IS TIJD OM TERUG TE
VECHTEN! 321
*We moeten niet langer bang zijn om kapitalisme te
veroordelen en verandering te eisen van een corrupt en
oneerlijk systeem*
- WOORD VAN DANK 363
- OVER DE AUTEURS 365

Inleiding

Kapitalisme is het probleem

Hoe ouder hoe conservatiever, zeggen ze. Nou, ik niet. Hoe ouder ik word, hoe bozer ik word over het ultrakapitalistische systeem waarin we leven, en hoe meer ik verlang naar fundamentele veranderingen.

Sommige mensen vinden het ‘on-Amerikaans’ om moeilijke vragen te stellen over waar we staan als natie en waar we naartoe gaan. Ik niet. Naar mijn mening is er niets zo Amerikaans als het bevragen van de systemen die ons hebben teleurgesteld. We moeten veranderingen eisen om de samenleving te creëren die wij en toekomstige generaties verdienen.

Dit is de simpele waarheid: het ultrakapitalistische economische systeem dat de afgelopen jaren in de Verenigde Staten de dienst uitmaakt, aangedreven door onbeheersbare hebzucht en minachting voor menselijke waardigheid, is niet alleen onrechtvaardig. Het is ook immoreel.

We moeten die immoraliteit onder ogen zien en er iets aan doen. Moedig. Zonder excuses. Zonder angst. Dan pas kunnen we beginnen aan de transformatie van een systeem dat nadelig is voor de meeste mensen en miljoenen levens vernietigt.

Die realiteit onder ogen zien en mensen mobiliseren om de verandering teweeg te brengen die we nodig hebben, is niet eenvoudig. Daarom heb ik dit boek geschreven. We moeten niet alleen de machtige krachten begrijpen die ons nu tegenhouden, maar, net zo belangrijk, een visie hebben op waar we in de toekomst willen zijn.

Ik ben er heilig van overtuigd dat we in het rijkste land in de geschiedenis van de wereld, met een explosieve technologische vooruitgang die de productiviteit van werknemers enorm zal verhogen, eindelijk een einde kunnen maken aan de economie van bezuinigen. En dat we de langverwachte droom kunnen verwezenlijken om een fatsoenlijke levensstandaard te bieden voor iedereen. In de eenentwintigste eeuw kunnen we een einde maken aan de ieder-voor-zich-economie waarin de overgrote meerderheid worstelt om te overleven, terwijl een handvol miljardairs meer rijkdom heeft dan ze in duizend levens zouden kunnen uitgeven.

Amerika is van de oligarchen

Laten we duidelijk zijn. Terwijl de middenklasse blijft afnemen, is het huidige systeem buitengewoon goed voor de mensen die het bezitten. Deze oligarchen hebben extreme rijkdom en enorme macht. Sterker nog, voor de rijkste 1 procent is het nog nooit zo goed geweest. Ze hebben landhuizen over de hele wereld. Ze hebben privé-eilanden, dure kunst, jachten en privéjets. Sommigen van hen hebben ruimteschepen die hen ooit naar Mars kunnen brengen. Deze oligarchen zijn zeer tevreden over de huidige situatie en zullen er met onbeperkte middelen alles aan doen om te verdedigen wat ze hebben en de status quo te behouden.

Ja, we leven in een 'democratie', maar zij bezitten die demo-

cratie. Ze besteden tientallen miljarden dollars aan campagnebijdragen aan de beide grote politieke partijen, om politici te kopen die doen wat zij willen. Ze geven nog eens miljarden uit aan lobbyfirma's om overheidsbeslissingen op federaal, staats- en lokaal niveau te beïnvloeden.

Daarom hebben we de afgelopen vijftig jaar consequent beleid gezien dat de zeer rijken ten goede komt ten koste van iedereen.

Ja, we hebben vrijheid van meningsuiting en een 'vrije pers'. Maar de oligarchen bezitten die media grotendeels. Daarom worden er op tv en radio, in de kranten en op sociale media zelden echt lastige vragen gesteld en worden er zelden kwesties ter sprake gebracht die de bevoorrechte positie van werkgevers ondermijnen. Dat is de reden waarom er, ondanks de vele duizenden televisienetwerken, radiostations en websites die ze bezitten, weinig publieke discussie is over de macht van het bedrijfsleven in Amerika en over hoe de oligarchen die macht gebruiken om hun belangen ten koste van werkende mensen te bevorderen.

Het goede nieuws is dat, terwijl de oligarchen en de instellingen die ze in hun zak hebben de status quo wanhopig proberen te handhaven, we scheurtjes in het systeem beginnen te zien. Miljoenen Amerikanen beginnen de maatschappij waarin ze leven vanuit een nieuw en ander perspectief te bekijken. Ze beginnen groot te denken. Ze stellen moeilijke vragen en eisen antwoorden die hen verder brengen dan de incrementele politiek en de mainstream ideologie van vandaag. Velen van hen vinden antwoorden in vakbonden, terwijl ze streven naar meer zeggenschap op hun werkplekken, evenals naar betere lonen, secundaire arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden.

We nemen het op tegen de economische en politieke elite

Ik weet hier iets van, omdat ik twee van de meest progressieve *grassroots*-campagnes* voor het presidentschap in de moderne Amerikaanse geschiedenis heb geleid. In 2016 nam ik het op tegen de door de Democratische partij aangewezen kandidaat en schokte mijn campagne de politieke elite door tweeëntwintig staten te winnen en meer dan 13 miljoen stemmen te behalen in de Democratische voorverkiezingen. Dat was niet wat ze hadden bedacht. Dat was niet wat de grote donateurs wilden. Dat was niet wat de grote mediabedrijven wilden. Dat was niet wat de supergelegeerden wilden. Maar dat is wat er gebeurde.

Vier jaar later, in 2020, kregen we de meeste stemmen in de eerste drie Democratische staten waar de voorverkiezingen worden gehouden: Iowa, New Hampshire en Nevada. Het resultaat: een in paniek geraakte politieke elite schaarde zich achter Joe Biden. De enige kandidaat die, in hun optiek, ons zou kunnen verslaan. De andere kandidaten werd gevraagd zich terug te trekken.

De belangrijkste les van die campagnes was niet alleen de hoeveelheid staten die we wonnen toen we de hebzucht en roekeloosheid van de heersende klasse aanpakten, of het totale aantal stemmen dat we kregen. Belangrijker was waar de stemmen vandaan kwamen. Ze kwamen, in overweldigende aantallen, van jongeren onder de veertig: de toekomst van ons land.

In staat na staat, en in nationale peilingen, wonnen we de steun van jonge Amerikanen met overweldigende meerderheden. Deze kiezers – zwart, wit, latino, Aziatisch-Amerikaans, inheemse Amerikanen – begrepen vanuit hun eigen ervaring dat het ultrakapitalistische systeem van Amerika niet voor hen werkt. Het werkt niet voor hen op economisch gebied, omdat ze

---

* Een *grassroots*-beweging is een beweging die van onderaf komt, van betrokken burgers die mee-ontwikkelen, in plaats van van bovenaf.

een lagere levensstandaard ervaren dan hun ouders. Het werkt niet voor hen vanuit een milieuperspectief, omdat ze op een planeet leven die steeds ongezonder en onbewoonbaarder wordt door klimaatverandering. Het werkt niet voor hen als het gaat om het beëindigen van systemisch racisme, seksisme, homofobie en xenofobie. Tijdens onze campagnes maakten miljoenen jongeren in dit land het duidelijk: ze willen verandering, échte verandering.

Deze Amerikanen begrijpen dat oppervlakkige voorstellen een ontoereikende reactie zijn op de enorme crisissen waarmee we worden geconfronteerd. Voor hen groeit het besef dat dit land diepgewortelde systemische problemen heeft en dat het niet goed genoeg is om alleen de symptomen van het probleem aan te pakken. We moeten de wórtel van het probleem aanpakken. We moeten de destructiviteit van het moderne ultrakapitalisme blootleggen en we moeten het systeem veranderen. Hoewel uit peilingen blijkt dat een meerderheid van de Amerikanen nog steeds positief over het kapitalisme denkt, is de steun de afgelopen jaren gestaag gedaald. Volgens een onderzoek van Axios-Momentive uit juni 2021 is de steun voor het kapitalisme zelfs gedaald tot onder de 60 procent. Het aantal Amerikanen tussen achttien en vierendertig jaar met een negatieve kijk op het kapitalisme steeg van 38 procent in 2019 naar 49 procent slechts twee jaar later. Onder Gen-Z-volwassenen – mensen tussen achttien en vierentwintig jaar oud, die nu opleidingen volgen en de arbeidsmarkt gaan betreden – zegt 54 procent dat ze een negatief beeld van het kapitalisme hebben.

De politieke realiteit van dit moment in de geschiedenis is niet alleen het gevecht voor een democratischer, rechtvaardiger en humanere maatschappij. Dit is het moment waarop we met al onze energie moeten vechten tegen reactionaire en neofascistische krachten in dit land, die de democratie ondermijnen en ons

richting autoritarisme en geweld sturen, terwijl ze minderheden van alles de schuld geven en ons proberen te verdelen op basis van ras, geslacht, seksuele geaardheid of etniciteit.

Daarom heb ik, nadat ik de Democratische nominatie in 2020 verloor, met de progressieve beweging samengewerkt om er alles aan te doen wat we konden om Trump te verslaan en Joe Biden als president in het zadel te helpen. Hoewel Biden en ik zeer verschillende politieke opvattingen hebben, ken ik hem al jaren en beschouw ik hem als een vriend en een zeer fatsoenlijk mens.

Tijdens die verkiezingscampagne, die plaatsvond tijdens de covidpandemie, organiseerde ik tientallen livestreams voor Biden en Harris die door honderdduizenden mensen werden bekeken. We hebben ons ook gericht op kiezersregistratie en het vergroten van de opkomst onder jongeren, vakbondsleden en niet-traditionele kiezers. En dat werkte. Een van de redenen dat Biden won en Democraten het goed deden in 2020, was de ongekende opkomst die we zagen onder nieuwe en jongere kiezers. Tot verrassing van de experts en de opiniepeilers gebeurde iets soortgelijks tijdens de tussentijdse verkiezingen van 2022, toen overweldigende steun van jonge kiezers Democraten hielp om de verwachtingen te trotseren en de controle over de Senaat te behouden. Helaas verloren ze het Huis en daarmee de mogelijkheid om veel van het programma van president Biden door te voeren.

In 2020, en opnieuw in 2022, heb ik mijn best gedaan om het Amerikaanse volk te waarschuwen voor Trump; dat hij geen normale politieke figuur was en dat dit geen normale verkiezingen waren. De campagne van 2020 was geen 'botsing van ideeën'. Het was een strijd over of we wel of niet een democratie zouden blijven.

Herhaaldelijk heb ik duidelijk gemaakt dat Trump niet alleen een pathologische leugenaar en despoot was, maar dat het onwaarschijnlijk was dat hij zich bij verlies aan de grondwet zou

houden, zijn nederlaag zou accepteren en vrijwillig uit zijn ambt zou vertrekken. Helaas maakten de opstand van 6 januari 2021 en latere onthullingen het overvloedig duidelijk dat mijn zorgen gerechtvaardigd waren en dat een groot deel van de Republikeinse Partij is afgedaald tot rechts, antidemocratisch extremisme. Dat werd des te duidelijker in 2022, toen door Trump gesteunde verkiezingsontkenkers zich in diverse staten verkiesbaar stelden. En Trump blijft een probleem in 2024, wanneer hij opnieuw een gooi doet naar het presidentschap.

Waarom mensen op Trump stemmen

Een van de meer verontrustende aspecten van de verkiezingen van 2020 was dat hoewel Biden won, Trump 10 miljoen meer stemmen kreeg dan in 2016. Hij deed het vooral goed in witte, landelijke, economisch achtergestelde delen van het land. Waarom? Waarom stemden arbeiders, van wie velen worstelen om het hoofd boven water te houden, op Trump? Waarom kon hij op afgelegen plekken bijeenkomsten houden die tienduizenden enthousiaste volgers trokken?

Ik weet dat sommige commentatoren en politici op deze vragen reageren door te suggereren dat alle aanhangers van Trump racisten, seksisten en homofoben zijn; dat ze ‘verwerpelijk’ zijn en dat er niets aan te doen is. Sorry, daar ben ik het niet mee eens. En ik kan het weten. Ik ben in bijna alle staten in Amerika geweest en heb, in tegenstelling tot de commentatoren, wél met veel Trump-supporters gesproken. Zijn sommigen van hen racisten en seksisten? Zeker. Maar velen zijn dat niet.

Als we willen begrijpen waar de steun van de arbeidersklasse voor Trump vandaan komt, moeten we volgens mij kijken naar de pijn, wanhoop en politieke vervreemding die miljoenen Ame-

rikanen uit de arbeidersklasse nu ervaren en naar de mate waarin de Democratische Partij hen in de steek heeft gelaten om rijke campagnebijdragers en de ‘mooie mensen’ aan zich te binden.

Deze steun komt van Amerikanen die, terwijl de rijken steeds rijker worden, hebben gezien dat hun reële lonen stagneren en hun goede vakbondsbanen naar China en Mexico verdwijnen. Ze kunnen geen gezondheidszorg betalen, geen kinderopvang, ze hebben geen geld voor de vervolgopleiding van hun kinderen en zijn doodsbang voor een pensioen met onvoldoende inkomsten. Door wat artsen ‘wanhoopsziekten’ noemen, is er in die gemeenschappen zelfs een daling van de levensverwachting.

Veel van deze kiezers leven volgens het boekje. Ze werken keihard en doen hun best voor hun kinderen en de gemeenschap. Tijdens het dieptepunt van de coronapandemie hadden ze niet de luxe om achter een computer thuis op afstand te werken. Ze zetten hun leven op het spel en werkten in ziekenhuizen, fabrieken, magazijnen, openbaar vervoer, slachthuizen en supermarkten. Ze hielden de economie gaande en velen van hen stierven als gevolg hiervan.

Veel van deze zogenaamde racistische Amerikanen stemden op Barack Obama, onze eerste zwarte president. Ze stemden voor ‘hoop’, ‘verandering’ en ‘Yes We Can’. En ze stemden op hem tijdens de herverkiezingen. Maar hun leven werd niet beter.

Na bijna vijftig jaar van loonstagnatie waren de Democraten aan de macht – maar we hebben de lonen van werknemers niet verhoogd. Na een enorme hoeveelheid illegale antivakbondsactiviteiten van bedrijven hebben we het voor werknemers niet makkelijker gemaakt om zich bij vakbonden aan te sluiten. We hebben de baan zekerheid niet verbeterd. We hebben de hebzucht van bedrijven of de enorme niveauverschillen in inkomens en vermogen niet aangepakt. We hebben geen gezondheidszorg voor iedereen verstrekt of de kosten van medicij-

nen verlaagd. We hebben kinderopvang en hoger onderwijs niet betaalbaar gemaakt. We hebben dakloosheid of de hoge kosten van huisvesting niet aangepakt. We hebben het voor werkenden niet makkelijker gemaakt om met zekerheid en waardigheid met pensioen te gaan. We hebben het corrupte campagnefinancieringssysteem niet hervormd.

Vandaag de dag voelen tientallen miljoenen Amerikanen een diepe woede tegenover het establishment in de politiek, de economie en de media. Mensen kijken naar Washington en de media en zien afwijzing en minachting. Ze zien niet alleen een overheid die hun behoeften negeert, maar ook politici die druk bezig zijn met fondsenwervingsevenementen onder de rijken, die geen idee hebben wat het leven van de grote meerderheid van de Amerikanen inhoudt.

De absurditeit van de huidige situatie is dat Trump – een charlatan, het gezicht van de gevestigde orde, een miljardair en een zakenman die totaal antiwerknemer is – in staat is geweest om dat politieke vacuüm te vullen en die woede aan te boren. Donald Trump, ‘kampioen van de arbeidersklasse’. Het is ronduit triest!

‘Build back better’ lukt niet

De inauguratie van Biden in januari 2021, met Democratische controle over het Huis van Afgevaardigden en de Senaat, gaf de Democraten de kans om eindelijk op te komen voor arbeiders. En geen moment te vroeg. In de eerste maanden van 2021 stond het land voor een ongekende volksgezondheids- en economische crisis. Duizenden mensen stierven dagelijks aan COVID-19, miljoenen verloren hun baan en kampten met honger en dakloosheid, ziekenhuizen hadden te weinig personeel en verkeerden in een crisis, en scholen sloten.

Het was tijd om gedurfd te handelen. Als de nieuwgekozen voorzitter van de begrotingscommissie van de Senaat was ik in een positie om het voortouw te nemen. Op 6 maart 2021 werd na veel werk door de begrotingscommissie het Amerikaanse Reddingsplan van 1,9 biljoen dollar met 50 tegen 49 stemmen door de Senaat goedgekeurd. Het definitieve amendement werd op 10 maart door het Huis goedgekeurd en op 11 maart door de president ondertekend. Deze maatregel was een van de omvangrijkste en meest ingrijpende in de moderne Amerikaanse geschiedenis. Tijdens een ongekende pandemie waarin werkloosheid en economische wanhoop explodeerden, voorzag deze wetgeving in de broodnodige hulp die werkende gezinnen en staats- en lokale instellingen hard nodig hadden. En deze maatregel was ook buitengewoon populair. In maart 2021 had president Biden een populariteitspercentage van 59 procent, het hoogste van zijn presidentschap. De mensen zagen dat ze eindelijk een overheid hadden die voor hen werkte.

Velen van ons begrepen dat hoewel het Amerikaanse Reddingsplan een enorm belangrijke noodwetgeving was, het niet genoeg was. Nu we Democratische controle over het Witte Huis, de Senaat en het Huis hadden, was er de mogelijkheid om de langdurige structurele crisis aan te pakken waarmee werkende mensen werden geconfronteerd. De begrotingscommissie werkte samen met het Witte Huis en leden van het Congres om een reeks voorstellen samen te stellen onder de naam *Build Back Better*; een alomvattend verzoeningsvoorstel dat meer voor werkende gezinnen zou hebben gedaan dan enig ander wetgevingsstuk in de laatste tachtig jaar. Het was werkelijk transformerend van aard en had brede publieke steun. Helaas haalde dat wetsvoorstel het niet. In een Senaat met een 50-50-verdeling hadden we elke Democraat nodig om het goed te keuren. Twee conservatieve Democraten, Joe Manchin uit West Virginia en Kyrsten

Sinema uit Arizona, beiden zwaar gefinancierd door het bedrijfsleven, ondermijnden onze inspanningen op elke manier. Door hun toedoen sleepte het proces zich maandenlang voort. Het momentum was voorbij. Mensen verloren hoop. Een jaar na de goedkeuring van het Amerikaanse Reddingsplan stierf Build Back Better, en daarmee veel van de politieke steun die president Biden en de Democraten hadden gewonnen. Een jaar na de goedkeuring van het Amerikaanse Reddingsplan was de populariteit van Biden met twintig punten gedaald.

Economische rechten zijn mensenrechten

Welke rol moet de overheid spelen in ons leven – dat is een van de meest fundamentele en aanhoudende debatten in de politiek. En die discussie moet noodzakelijkerwijs ook gaan over mensenrechten. Kort gezegd: waar hebben burgers recht op als menselijke wezens? En hoe kan de overheid in die rechten voorzien?

In de lange geschiedenis van ons land is het concept van mensenrechten onderhevig geweest aan een radicale evolutie. We hebben de barbarij van de slavernij en de brute onderwerping van inheemse Amerikanen doorleefd. We hebben geleefd in een ‘democratie’ waar alleen rijke witte mannen het recht hadden om te stemmen. Honderden jaren werden vrouwen gezien als tweederangsburgers en werd hun letterlijk de controle over hun eigen lichamen ontzegd.

We hebben periodes van intense vooroordelen en haat tegenover immigranten doorgemaakt. We hebben een lange periode meegemaakt waarin het voor homokoppels illegaal was om openlijk hun liefde voor elkaar te uiten.

In onze geschiedenis is er ook een diepgaande scheiding tussen politieke rechten en economische rechten. Ja, onze grond-

wet en de *Bill of Rights* garanderen ons het recht om te stemmen, het recht om onze mening te uiten, het recht om onze religieuze overtuigingen te praktiseren, het recht om samen te komen en vele andere belangrijke politieke rechten.

Maar ze garanderen ons niet het recht op fatsoenlijk werk, gezondheidszorg, onderwijs, voedsel en onderdak. Ze garanderen ons niet het recht op de basisbehoeften die het mogelijk maken voor mensen om fatsoenlijke en veilige levens te leiden. In 1944 sprak president Franklin Delano Roosevelt, in een grotendeels over het hoofd geziene toespraak, over deze tegenstelling. ‘Deze Republiek begon en groeide tot haar huidige kracht onder bescherming van bepaalde onvervreembare politieke rechten, waaronder het recht op vrije meningsuiting, persvrijheid, godsdienstvrijheid, een proces via juryrechtspraak en bescherming tegen onredelijke huiszoekingen en inbeslagnemingen. Dit waren onze rechten voor een leven in vrijheid,’ legde FDR uit. ‘Naarmate ons land in omvang en statuur is gegroeid, en onze industriële economie is uitgebreid, bleken deze politieke rechten echter onvoldoende om ons te verzekeren van gelijkheid in de zoektocht naar geluk. We zijn ons ervan bewust geworden dat ware individuele vrijheid niet kan bestaan zonder economische zekerheid en onafhankelijkheid.’

Nog een keer: *Ware individuele vrijheid kan niet bestaan zonder economische zekerheid en onafhankelijkheid.*

Roosevelt had gelijk toen hij dit bijna tachtig jaar geleden zei, en het principe is nog altijd waar. Economische rechten zijn mensenrechten en ware individuele vrijheid kan niet bestaan zonder die rechten.

Een van de grote tragedies uit de moderne Amerikaanse geschiedenis is dat het ons niet is gelukt om Roosevelts visie te realiseren. Vandaag de dag leeft 60 procent van onze mensen van loonstrook naar loonstrook in dit ‘vrije’ land. De reële, voor in-

flatie aangepaste, lonen zijn al vijftig jaar niet gestegen.

Ongeveer 85 miljoen Amerikanen zijn onverzekerd of onderverzekerd en per jaar sterven zestigduizend burgers omdat ze niet de medische zorg krijgen die ze nodig hebben. We hebben de hoogste armoederatio onder kinderen van bijna elk groot land op aarde, buitenproportioneel onder zwarte gezinnen, en ons kinderopvangsysteem is een ramp. Hoger onderwijs wordt steeds onbetaalbaarder en we lopen achter op veel andere landen als het gaat om de academische prestaties van onze studenten. Miljoenen senioren hebben niet genoeg middelen om hun huis in de winter te verwarmen of de voorgeschreven medicijnen te kopen die ze nodig hebben.

Intussen, terwijl werkende gezinnen steeds verder achterop raken, hebben de mensen aan de top het nog nooit zo goed gehad. We hebben nu meer inkomens- en vermogensongelijkheid dan ooit tevoren, waarbij de drie rijkste miljardairs meer vermogen bezitten dan de onderste helft van onze samenleving – 165 miljoen mensen. Vandaag bezit de rijkste 1 procent meer vermogen dan de onderste 92 procent en verdienen CEO's van grote bedrijven vierhonderd keer meer dan hun werknemers.

In onze gemanipuleerde economie hebben we ook meer concentratie van eigendom en meer prijsafspraken dan ooit tevoren. In sector na sector zien we een handvol grote bedrijven die de markt beheersen. Verbazingwekkend genoeg zijn er nu drie Wall Street-bedrijven – BlackRock, Vanguard en State Street – die activa van meer dan 20 biljoen dollar beheren en grote aandeelhouders zijn in bijna elk groot bedrijf in het land – inclusief de grootste financiële instellingen van het land, media, transport, landbouw en productie.

Voor een Nieuw Amerika

Dit boek is niet alleen een kritiek op de moderne Amerikaanse samenleving en het ultrakapitalisme dat ons leven vormgeeft. Het biedt een blauwdruk voor progressieve verandering – zowel economisch als politiek. Het roept op tot een politieke revolutie waarin werkende mensen samenkomen om te strijden voor een regering die alle Amerikanen vertegenwoordigt, niet alleen de 1 procent. Het omarmt Roosevelt's overtuiging dat de Amerikaanse overheid economische rechten moet garanderen aan al haar mensen.

Ja. We kunnen een gegarandeerd banenprogramma realiseren waarin mensen kunnen werken voor leefbare lonen, en we kunnen daarmee de enorme onvervulde behoefte van deze samenleving aanpakken. En we kunnen streven naar economische democratie waarbij werknemers steeds meer macht hebben over de banen die ze uitvoeren, zodat ze niet langer als ongelukkige tandwielen in de machine hoeven te functioneren.

Ja. We kunnen miljoenen banen creëren door de wereld te leiden in de strijd tegen de existentiële dreiging van klimaatverandering en onze energiesystemen transformeren; van fossiele brandstoffen naar energie-efficiëntie en duurzame energie. We kunnen onze vervallen infrastructuur herbouwen – wegen, bruggen, spoorwegen, scholen, watersystemen en breedbandinternet – terwijl we ons land veiliger en efficiënter maken.

Ja. We kunnen een einde maken aan ons disfunctionele gezondheidszorgsysteem en overstappen op een publiekelijk gefinancierd *Medicare voor Iedereen*-systeem dat gezondheidszorg garandeert als een mensenrecht, niet als een privilege.

Ja. We kunnen levenslang leren garanderen door middel van gratis openbaar onderwijs voor elke Amerikaan van elke leeftijd, terwijl we de beste onderwijssystemen ter wereld creëren, van kinderopvang tot PhD's.

Ja. We kunnen het groteske niveau van inkomens- en vermogensongelijkheid beëindigen door middel van een progressief belastingstelsel dat eist dat de rijken en grote bedrijven eindelijk op een eerlijke manier worden belast.

Ja. We kunnen reproductierechten behouden en garanderen dat vrouwen de vrijheid hebben om de keuzes te maken die het beste zijn voor hun leven en hun levensonderhoud.

Ja. We kunnen alle vormen van intolerantie beëindigen en streven naar een samenleving die echt de prachtige woorden omarmt die we als kinderen hebben geleerd: Amerika is een land met 'vrijheid en gerechtigheid voor iedereen.

Ja. We kunnen een levendige en inclusieve democratie creëren die ons corrupte campagnefinancieringssysteem beëindigt en het voor mensen van alle achtergronden makkelijker maakt om deel te nemen aan het politieke proces.

Tijdens de laatste jaren van zijn leven sprak Martin Luther King jr. met toenemende passie over hoe de strijd voor burgerrechten was geëvolueerd tot 'een klassenstrijd'. In 1967 sprak de Nobelprijswinnaar tijdens de Southern Christian Leadership Conference in Atlanta en zei: 'Het kapitalisme vergeet dat het leven sociaal is. En het koninkrijk van broederschap wordt niet gevonden in de these van het communisme of de antithese van het kapitalisme, maar in een hogere synthese.' Om die hogere synthese te bereiken, legde King uit, 'moeten we op een dag de vraag stellen: "Waarom zijn er 40 miljoen arme mensen in Amerika?" En wanneer je die vraag begint te stellen, stel je vragen over het economische systeem, over een bredere verdeling van rijkdom. Wanneer je die vraag stelt, begin je het kapitalistische systeem in twijfel te trekken. En ik zeg simpelweg dat we meer en meer vragen moeten gaan stellen over de hele samenleving..'

Dat is wat dit boek doet.